

19. 8. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Omezení plateb v hotovosti při poskytování půjčky

Ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu bylo publikováno rozhodnutí, které se týká omezení plateb v hotovosti při poskytování půjčky věřitelem dlužníkovi, potažmo v případě úhrady závazku dlužníkem. Vzhledem k tomu, že s touto problematikou se můžeme setkat v běžném životě (a to nejen v rámci poskytování právních služeb) poměrně často, jistě si zaslouží pozornost.

Rozsudkem ze dne 23.2.2011, čj. 1 Afs 91/2010 - 45 rozhodl Nejvyšší správní soud (NSS) ve prospěch stěžovatele, tj. zrušil rozsudek krajského soudu a věc vrátil soudu k dalšímu řízení, za následující situace.

Stěžovatel, fyzická osoba, předal jiné fyzické osobě částku ve výši 1.600.000,- Kč z titulu smlouvy o půjčce. V rámci daňového řízení s dlužníkem stěžovatele byl stěžovatel předvolán jako svědek k výpovědi ohledně poskytnutých peněžních prostředků. Stěžovatel potvrdil, že peníze poskytl v hotovosti. V návaznosti na to s ním příslušný finanční úřad zahájil řízení o uložení pokuty z důvodu porušení zákona č. [254/2004](#) Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. [337/1992](#) Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů („zákon o omezení plateb v hotovosti“) a uložil mu pokutu ve výši 60.000,- Kč.

Proti tomuto rozhodnutí finančního úřadu podal stěžovatel správní žalobu, kterou příslušný krajský soud zamítl s odůvodněním, že mezi stěžovatelem a jeho dlužníkem došlo k uzavření smlouvy o půjčce a stěžovatel předáním hotovosti plnil svůj závazek ze smlouvy a postupoval tak ve smyslu § 2 odst. 1 písm. a) zákona o omezení plateb v hotovosti.

Stěžovatel zamítavý rozsudek krajského soudu dále napadl kasační stížností. Hlavním argumentem stěžovatele byla povaha smlouvy o půjčce, jakožto reálného kontraktu, kdy samotná smlouva vzniká teprve až odevzdáním věci samé (předmětu půjčky). V takové situaci stěžovatel jako poskytovatel půjčky nehradí závazek, nemůže být tedy poskytovatelem platby dle definice § 2 odst. 1 písm. a) zákona o omezení plateb v hotovosti.

Rozhodnutí finančního úřadu a následně i příslušných soudů se opíralo zejména o tato ustanovení zákona o omezení plateb v hotovosti (ve znění ke dni napadeného rozhodnutí finančního úřadu):

§ 2 odst. 1 písm. b), který stanoví, že *pro účely tohoto zákona se rozumí poskytovatelem platby ten, kdo platbou uhrazuje závazek.*

§ 4 odst. 1, který stanoví, že *poskytovatel platby, jejíž výše překračuje částku 15 000 EUR (dále jen "limit") je povinen provést platbu bezhotovostně; to neplatí, jde-li o platbu, která musí být podle zvláštního právního předpisu²⁾ provedena v hotovosti.*

§ 4 odst. 2, který stanoví, že *platba v české nebo jakékoliv cizí měně se pro účely tohoto zákona přepočte na měnu EURo směnným kursem devizového trhu vyhlášeným Českou národní bankou a platným ke dni provedení platby.*

Rozhodnutí NSS je založeno zejména na posouzení, zda poskytnutí půjčky spadá pod zákonnou definici „úhrady závazku“, resp. zda věřitel (poskytovatel půjčky) je poskytovatelem platby ve smyslu výše citovaného § 2 odst. 1 písm. b) zákona o omezení plateb v hotovosti.

NSS se ve svém rozhodnutí nejprve zabýval vymezením pojmu „závazek“. Vychází zde z obecné právní teorie, kde závazek je chápán jako závazkový právní vztah (obligace), neboť samotný zákon ani důvodová zpráva tento termín blíže nedefinují. Důvodová zpráva k danému ustanovení pouze uvádí, že je zde definován poskytovatel platby „aniž je stanoven účel převodu peněžních prostředků.“ (sněmovní tisk 264/0, dostupný na www.psp.cz). Z daného vyplývá, že by se zákon o omezení plateb v hotovosti vztahoval na jakékoliv nadlimitní platby, jak ale zdůrazňuje NSS ve svém rozhodnutí, takový výklad je neudržitelný, neboť není v souladu s dikcí (textem) daného ustanovení.

K povaze smlouvy o půjčce pak NSS přisvědčil názoru stěžovatele podpořeného konstantní judikaturou Nejvyššího soudu, že se jedná o reálný kontrakt, který ke svému vzniku vyžaduje vlastní předání věci. Pokud není tento úkon učiněn, není zde ani smlouva. Smlouva o půjčce je tak smlouvou asynallagmatickou, tzn. vzniká zde pouze povinnost dlužníka předmět půjčky vrátit.

Co se týká posouzení příslušných ustanovení zákona o omezení plateb v hotovosti, ačkoliv důvodová zpráva jako účel zákona o omezení plateb v hotovosti uvádí snahu zákonodárce omezit daňové úniky a působit proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, je zřejmé, že vlastním textem zákona nedošlo k omezení všech plateb v hotovosti, ale ty jsou limitovány pouze na platby k úhradě závazku. I s ohledem na judikaturu Ústavního soudu NSS konstatoval, že „existují-li v právu veřejném dva možné způsoby interpretace právního předpisu, je nutné respektovat zásadu in dubio mitius, tj. v pochybnostech postupovat mírněji“ (viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 666/02 ze dne 15.12.2003 /N 145/31 SbNU 291/). Proto finanční úřad i krajský soud ve svém rozhodování pochybily, když pojem závazku vykládaly extenzivně, případně braly v úvahu záměry zákonodárce.

Na základě výše uvedeného dospěl NSS k těmto závěrům formulovaným do následujících právních vět:

- „Pojem "závazek" obsažený v § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. [254/2004](#) Sb., o omezení plateb v hotovosti, je třeba chápat jako závazkový právní vztah (obligaci).“
- „Přenechání předmětu půjčky věřitelem dlužníkovi je právní skutečností zakládající závazkový právní vztah ze smlouvy o půjčce, není ovšem závazkovou povinností věřitele. Věřitel tak poskytnutím peněžních prostředků dlužníkovi žádný závazek nehradí, není proto poskytovatelem platby ve smyslu § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. [254/2004](#) Sb., o omezení plateb v hotovosti.“

Nad rámec výše uvedeného NSS konstatoval, že na povinnost dlužníka vrátit předmět půjčky se však již příslušná omezení zákona o omezení plateb v hotovosti vztahují. Stejně tak by mohl být sankcionován věřitel, pokud by od svého dlužníka přijal nadlimitní platbu v hotovosti.

Závěrem bych si jen dovolila upozornit na poslední novelizaci zákona o omezení plateb v hotovosti zákonem č. [139/2011](#) Sb., který nabyl účinnosti dne 27.5.2011. Ten zavedl limit pro hotovostní

transakce ve výši 350.000,- Kč (§ 4 odst. 1). Nicméně, dle mého názoru nesystematicky, je v následujícím ustanovení zachováno pravidlo pro přepočít české a jakékoliv cizí měny na měnu EURO. Ani důvodová zpráva se k tomuto nijak nevyjadřuje.

Mgr. Olga Nemravová, advokátka

autorka působí v advokátní kanceláři ŠACHTA&PARTNERS, v.o.s. v Praze

[ŠACHTA & PARTNERS, v.o.s.](#)

Radlická 28/663
150 00 Praha 5

Tel.: +420 251 566 005

Fax: +420 251 566 006

e-mail: jurista@jurista.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)